

Олена Ковальчук,

кандидат психологічних наук,
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ

ПЕРЕВІРКА НАДІЙНОСТІ, ВАЛІДНОСТІ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ МЕТОДИКИ «ШКАЛА ВИМІРУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ (SRS-37)»

Статтю присвячено розробці психодіагностичного інструментарію для виміру соціальної відповідальності особистості. Вперше представлено класифікацію методів дослідження соціальної відповідальності: об'єктивних та проєктивних. Операціоналізовано феномен соціальної відповідальності особистості, що містить наступні компоненти: громадянську свідомість, законосвідомість, рефлексію наслідків своїх дій, моральну свідомість та альтруїзм. Зроблено перевірку надійності та валідності (критеріальної і конструктивної) розробленої шкали.

Ключові слова: соціальна відповідальність, класифікація методів дослідження соціальної відповідальності, психодіагностичний інструментарій, надійність, критеріальна валідність, конструктивна валідність, стандартизація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним з прикладних аспектів проблеми соціальної відповідальності є розробка інструментарію для її діагностики. Англійський психолог-дослідник університету Ковентрі професор Х. Кулікан [20, с. 177] характеристиками якісно розробленого психологічного тесту вважає: дискримінативність, надійність, валідність та стандартизованість, а саме:

1. Тести повинні мати дискримінативну силу – вміщувати якомога більший обсяг (розбіжність) досліджуваної вибірки.
2. Тести повинні бути надійними – внутрішньо узгодженими.
3. Тести повинні бути валідними – вимірювати саме той конструкт, на який сфокусовано увагу дослідника.

4. Тести повинні бути стандартизованими для дослідницьких та практичних цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. У попередніх публікаціях [4–8; 17; 25; 26; 28] висвітлено методологію та етапи розробки шкали для дослідження соціальної відповідальності особистості. На пошуковому етапі ми склали пілотажну версію опитувальника SRS-26, що налічувала 26 питань та зробили факторний аналіз. Пілотажна версія мала дві редакції – версії SRS-41 та SRS-37, після чого було проведено реконструкцію факторної структури. Остаточна версія методики «Шкала виміру соціальної відповідальності (SRS-37)» містить 37 тверджень, що розподілено на п'ять факторів: громадянська свідомість та інтереси суспільства (8), законосвідомість (9), рефлексія наслідків своїх дій (7), моральна свідомість (6) та альтруїзм (7).

Мета статті – здійснити перевірку надійності та валідності методики «Шкала виміру соціальної відповідальності (SRS-37)» та зробити її стандартизацію.

Відповідно до мети поставлено наступні задачі:

1. Зробити огляд наукової літератури та аналіз методик, спрямованих на діагностику відповідальності та соціальної відповідальності особистості.
2. Розрахувати показники надійності методики.
3. Провести валідізацію методики (критеріальну та конструктивну валідність).
4. Розрахувати стенові норми для методики «Шкала виміру соціальної відповідальності (SRS-37)».

Виклад основного матеріалу дослідження. Огляд наукової літератури та ретельний аналіз методик, спрямованих на діагностику відповідальності та соціальної відповідальності особистості дозволили нам створити класифікацію методів дослідження соціальної відповідальності та виділити їх переваги і недоліки. Методики, дотичні до теми соціальної відповідальності, класифіковано наступним чином:

1. Методи, що вимірюють безпосередньо відповідальність особистості: Тест А. Махнача «Чи відповідальна Ви людина?» [15], опитувальник відповідальності М. Савчина (2008) [14], шкала відповідального ставлення (Responsibility Attitude Scale – RAS) П. Салковскіса, (Salkovskis et al., 2000) [30], Опитувальник «Відповідальність» А. Крупнова, В. Прядеіна (1998) [10], методика М. Осташевої «Діагностика відповідальності підлітків» (1990) [11], методика «Відповідальна поведінка» Л. Дементій (2001) [2], «Опитувальник діагностики особистісного симптомокомплексу відповідальності» І. Кочаряна (2010) [9].

2. Методики, спрямовані на визначення рівня соціальної відповідальності, як інтегральної характеристики особистості: Тест Л. Берковиця та К. Лутгермана (1964) [18], шкала відповідальності Х. Гоу, П. Макклоски та П. Міл [23], шкала соціальної відповідальності О. Слободського (1976) [16], методика «Шкала виміру соціальної відповідальності особистості (SRS-37– Social Responsibility Scale)» (2010) (авторський опитувальник для виміру соціальної відповідальності) [4].

3. Методики, що діагностують особистісні фактори, релевантні відповідальності: Методика «Локус контролю» Дж. Роттера (1966) [29], 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла (1954) [19], Велика п'ятірка «Big Five» П. Коста і Р. Мак-Кра (McCrae & Costa) (1985, 1987), Опитувальник суб'єктивної локалізації контролю (ОСЛК) Р. Пантілєєва, В. Століна (1987).

4. Проективні методи (якісне дослідження соціальної відповідальності): Тест «Ділові ситуації» [12; 13], запропонований Н. Хітровою, є модифікацією асоціативного тесту С. Розенцвейга, що містить 20 малюнків, ТАТ (Г. Мюррей, К. Морган, 1935), ММРІ С. Хатуей та Дж. МакКінлі (1940-60-ті роки).

5. Контент-аналіз документації з соціальної відповідальності, огляд нефінансових звітів, етико-правової документації щодо кодексів та стандартів соціальної відповідальності (рівень організації): 1. Аналіз стандартів з етики; 2. Контент-аналіз етичних кодексів; 3. Огляд та аналіз міжнародних стандартів

нефінансової звітності, зокрема, міжнародних стандартів серії ISO 14000, GRI, AA 1000, SA 8000; Міжнародного керівництва (стандарт) з соціальної відповідальності ISO-26000:10 [24].

Окремо виділимо розроблену автором шкалу виміру соціальної відповідальності організації «Social Responsibility Scale for Organization» (21 твердження). Основу методики являє анкета PRESOR – Perceived role of ethics and social responsibility (Godos-Díez et al, 2011) [21; 27].

Недоліки деяких вищезазначених методик полягають у наявності ефекту соціальної бажаності, повторюванні тверджень, визначенні одного загального показника без диференціації шкал, необхідності адаптації для використання їх для українського контингенту респондентів. Таким чином, керуючись порадою англійського професора Х. Кулікана «якщо не існує тестів для виміру обраного досліджуваного конструкту, то створіть їх самостійно» [20], прийнято рішення про розробку та стандартизацію відповідної психодіагностичної методики для дослідження та діагностики соціальної відповідальності особистості.

Розроблену методику «Шкала виміру соціальної відповідальності особистості (SRS-37)» перевірено за показниками надійності: діапазоном індексу дискримінативності, середньої інтеркореляції пунктів, показником внутрішньої узгодженості (альфа Кронбаха), відповідності нормальному розподілу (таблиця 1).

Ми бачимо із таблиці 1, що показники надійності методики та окремих її шкал цілком відповідають психометричним стандартам:

1. Усі шкали нормально розподілені;
2. В усіх шкалах індекс дискримінативності складає вище 0,2, що свідчить про правильність поділу респондентів;
3. Показник внутрішньої узгодженості (альфа Кронбаха) вище 0,7, що говорить про досить високу внутрішню надійність методики;
4. Значення середньої інтеркореляції пунктів вказують на позитивні зв'язки.

Таблиця 1 – Показники надійності методики «Шкала виміру соціальної відповідальності особистості (SRS-37)»

Шкала	Діапазон індексу дискриміна- тивності*	Середня інтеркореляція пунктів	Показник внутрішньої узгодженості (альфа Кронбаха)	Відповідність нормальному розподілу**
Громадянська свідомість	0,24 – 0,70	0,31	0,81	D = 0,121; p > 0,05
Законосвідомість	0,32 – 0,66	0,32	0,77	D = 0,110; p > 0,05
Рефлексія наслідків своєї дій	0,20 – 0,63	0,35	0,74	D = 0,097; p > 0,05
Моральна свідомість	0,30 – 0,55	0,28	0,73	D = 0,107; p > 0,05
Альтруїзм	0,28 – 0,67	0,33	0,76	D=0,083; p > 0,05
Соціальна відповідальність (Загальний показник)	0,18 – 0,76	0,26	0,92	D = 0,077; p > 0,05

* Діапазон складають значення коефіцієнту внутрішньокласової кореляції кожного з пунктів із загальним показником за відповідною шкалою.

** Перевірка нормальності розподілу проводилася за методикою Колмогорова – Смірнова. D – це накопичена доля відмінностей в частотах між емпіричним розподілом та теоретичним нормальним розподілом. Чим більше значення D, тим більше відхилення від нормального розподілу. В нашому випадку жоден із розподілів значимо не відхиляється від нормального (p > 0,05)

Звертає на себе увагу те, що показник внутрішньої узгодженості (альфа Кронбаха) загального показника опитувальника дорівнює 0,92, що можна вважати успіхом.

Критеріальну валідізацію методики проведено за допомогою методу експертного оцінювання особистості, а також показників успішності студентів. Для цього у досліджуваних групах студентам було пояснено, що являє собою соціальна відповідальність. Після цього давалась інструкція, що зараз вони будуть виступати в якості експертів та їм необхідно оцінити кожного товариша з їхньої групи за конструктом «соціальна відповідальність» за шкалою від 1 (мінімум) до 100 балів (максимум). Кожному респонденту видавався бланк зі списком групи, тому сама процедура оцінювання тривала не більше 10 хвилин. При обробці даних розраховано суму, яку набрав кожен із респондентів, потім ділили на кількість студентів у групі, що брали участь в опитуванні.

Критеріальну валідізацію методики проведено на контингенті студентів третього курсу різного технічного спрямування Національного технічного

університету України «КПІ». Обсяг вибірки складав 177 студента (віком від 19–20 років, 19 жінок та 158 чоловіків). Для визначення значущих кореляцій застосовано критерій Пірсона. Статистична обробка даних здійснювалась за допомогою пакету статистичних програм IBM SPSS Statistics 20 [20]. Отримані результати представлено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Результати дослідження зв'язку між показниками методики «Шкала виміру соціальної відповідальності особистості (SRS-37)» та експертною оцінкою особистості

Шкала	Оцінка соціальної відповідальності групою	
	Значення коефіцієнту кореляції, r	Рівень значимості p
Громадянська свідомість	0,29	p= 0,002
Законосвідомість	0,14	p = 0,090
Рефлексія наслідків своїх дій	0,46	p= 0,000
Моральна свідомість	0,44	p= 0,000
Альтруїзм	0,54	p= 0,000
Соціальна відповідальність – Загальний показник	0,49	p= 0,000

З таблиці 2 видно, що 5 показників методики значуще корелюють з експертною оцінкою досліджуваних. Проте, відсутня кореляція між фактором законосвідомість, що вже було прослідковано у попередніх дослідженнях соціальної відповідальності особистості [4–7; 17; 28].

Соціальна відповідальність зтикається з правом у аспекті покладання на громадян певних обов'язків і наділення їх певними правами. Це показує, що фактор законосвідомість має більш глибинну основу і свідчить про більш завуальоване відношення респондентів до закону або про невизначеність позиції до нього. Наші результати підтвердились даними звіту Американської торгівельної палати в Україні «Співробітництво з метою підвищення конкурентоспроможності економіки України» (Україна 2010), де у рейтингу серед 125 країн світу за показником «Ефективність законодавства» на 2009–2010 рр. [3; 5].

Рисунок 1 репрезентує діаграму розсіювання зі структурою зв'язку між загальним показником соціальної відповідальності та експертною оцінкою особистості.

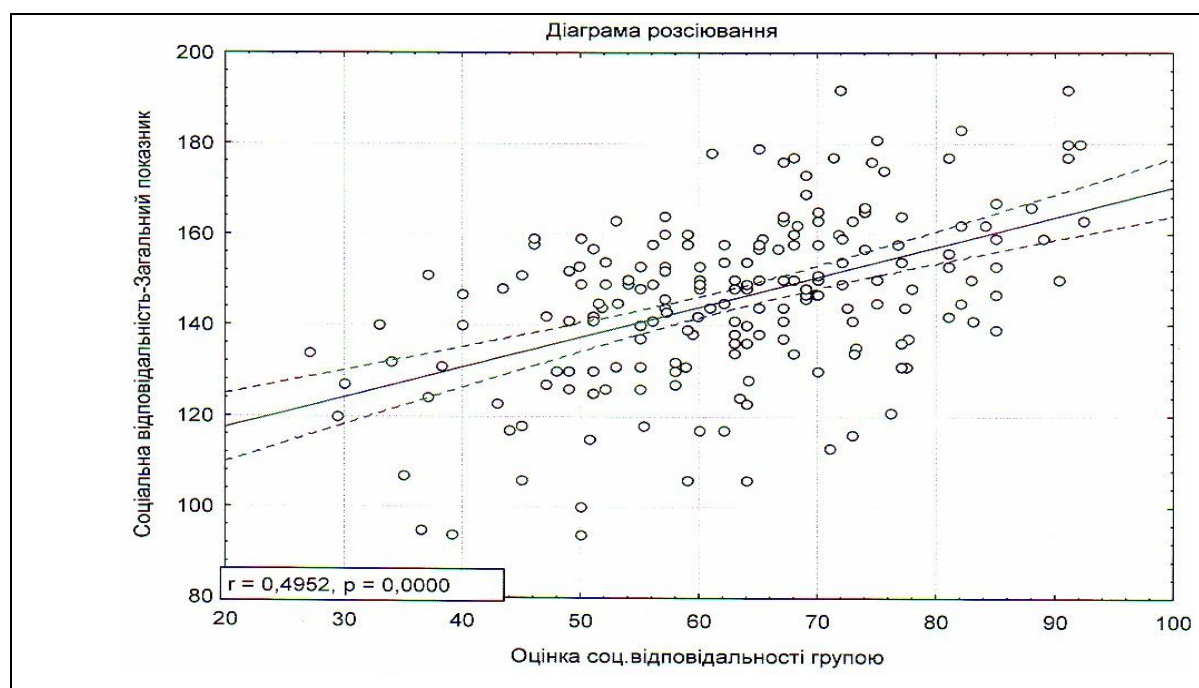

Рисунок 1 – Структура зв'язку між загальним показником соціальної відповідальності та експертною оцінкою особистості

За допомогою кореляційного аналізу ми співвідносили результати тестування за методикою «Шкала виміру соціальної відповідальності особистості (SRS-37)» із загальним рейтингом успішності. Результати кореляційного аналізу наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Результати дослідження зв'язку між показниками методики та академічною успішністю студентів

Шкала	Оцінка соціальної відповідальності групою	
	Значення коефіцієнту кореляції, R	Рівень значущості, P
Громадянська свідомість	0,15	p= 0,074
Законосвідомість	0,16	p = 0,065
Рефлексія наслідків своїх дій	0,16	p= 0,064
Моральна свідомість	0,26	p= 0,001
Альтруїзм	0,25	p= 0,001
Соціальна відповідальність-Загальний показник	0,35	p= 0,000

Значущі кореляції отримано за загальним показником соціальної відповідальності, моральною свідомістю, альтруїзмом та показниками академічної успішності. Загальний рейтинг кожного студента за півтора року навчання, як об'єктивний критерій надійності, становив показники академічної успішності. Діаграма розсіювання 2 презентує структуру зв'язку між загальним показником та академічною успішністю.

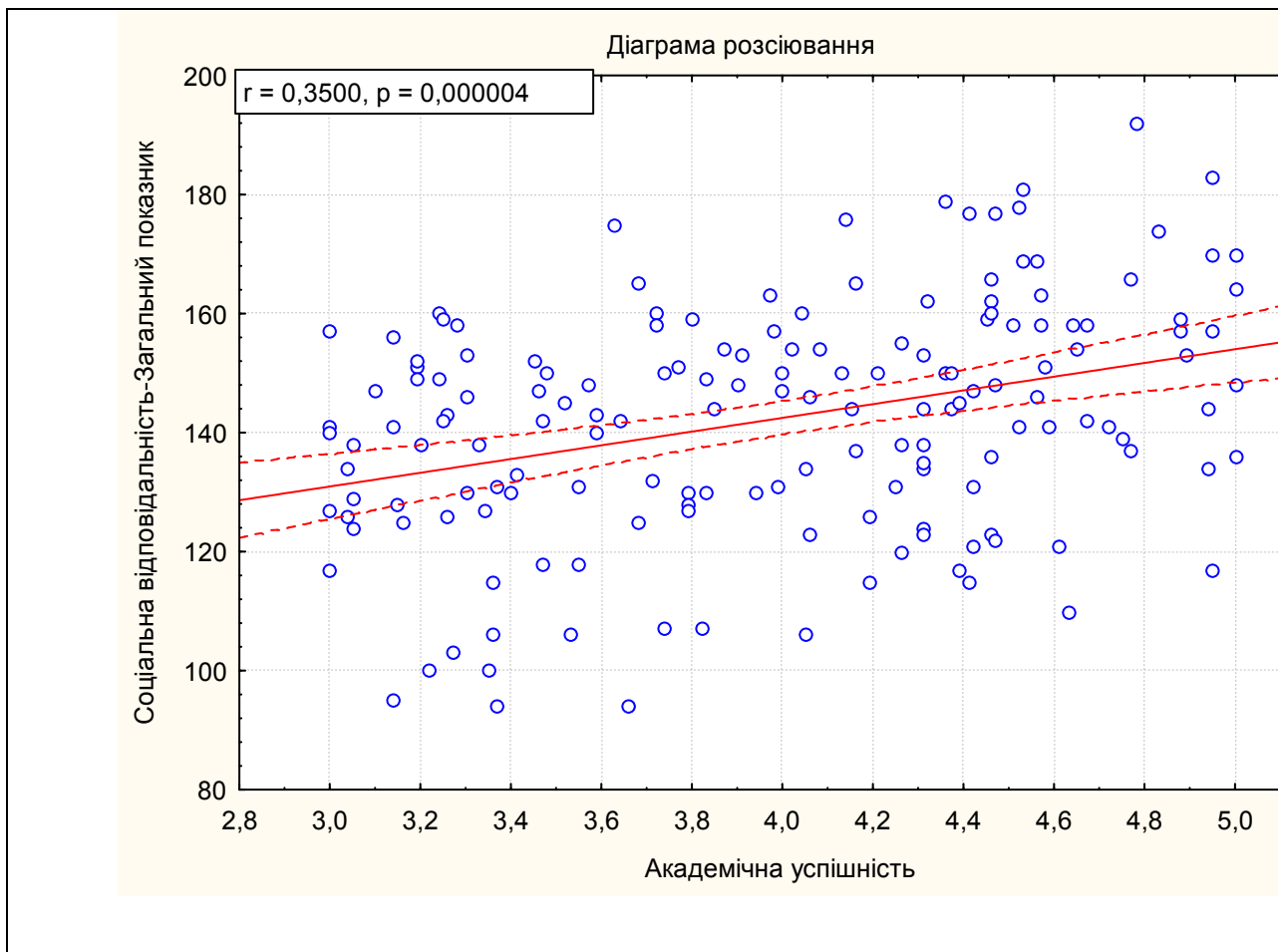

Рисунок 2 – Структура зв'язку між загальним показником та академічною успішністю

У дослідженні з перевірки конструктивної валідності взяли участь українські студенти третього курсу (віком від 19–22 років, № = 311, 60 – дівчат та 251 юнак) Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», які навчались на спеціальностях різного інженерного спрямування. Наступним завданням постало перевірити, наскільки розроблений опитувальник «Шкала виміру соціальної відповідальності особистості (SRS-37)» узгоджується з апробованими методиками. Для реалізації

поставленої мети ми обрали стандартизовані, перевірені на великій кількості досліджуваних, методики, що діагностують особистісні фактори, релевантні соціальній відповідальності: методика «Локус контролю» Дж. Роттера [13; 29]; 16- факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла (16 PF – опитувальник) [12; 19], опитувальник «Велика п'ятірка» (за моделлю Голдберга), який було апробовано для української вибірки у дослідженні Л. Бурлачука та Д. Корольова [1; 22]. Наявність кореляції між новим та аналогічним за конструктом тестом вказує на те, що розроблений опитувальник вимірює приблизно ті сфери поведінки та якості особистості, що й еталонні методики.

Таким чином, констатовано, що соціальна відповідальність позитивно корелює зі спрямованістю особистості до інтернального локусу контролю. Співвідношення соціальної відповідальності з особистісними характеристиками за 16-факторним опитувальником Р. Кеттелла означено позитивними зв'язками всіх шкал з фактором Q3-високий самоконтроль (рівень внутрішнього контролю) та фактором G-Нормативність (рівень зовнішнього контролю поведінки). За методикою «Велика п'ятірка» позитивні зв'язки отримано між соціальною відповідальністю та факторами доброзичливість і свідомість.

Стандартизація – один з індикаторів якісно розробленої психологічної шкали, це можливість порівнювати результати різних досліджень. Тест вважається стандартизованим, якщо розроблені певні норми для нього. Для того, щоб розробити норми порівняння тест необхідно перевірити на великій кількості цільової групи, для якої будуть встановлені середні значення та стенові норми – стандартні оцінки.

Для стандартизації опитано групи студентів різного технічного профілю Національного технічного університету України «КП», кількість респондентів становить 311 осіб, з них 60 – дівчат та 251 юнак, віком від 18 до 26 років. Після чого виконано відповідні математико-статистичні процедури: розраховано середні значення, стандартні відхилення та виведено стенові норми для всіх шкал методики. На основі отриманих значень виведено стенові норми, що представлено у 10-бальній шкалі для кожного показника соціальної

відповідальності. Переведення сирих балів у стенові проведено за стандартною процедурою утворення відповідних інтервалів шляхом віднімання – додавання половини значення стандартного відхилення до середнього. Показники середніх значень та стандартних відхилень представлено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Стенові норми для опитувальника соціальної відповідальності

Громадянська свідомість	Законосвідомість	Рефлексія наслідків своїх дій	Моральна свідомість	Альтруїзм	Загальний показник	Стени
0-16	0-15	0-17	0-17	0-20	0-95	1
17-19	16-18	18-19	18-19	21-22	96-105	2
20-22	19-21	20-21	20-21	23-24	106-115	3
23-25	22-24	22-23	22-23	25-26	116-125	4
26-29	25-27	24-25	24-25	27-28	126-135	5
30-35	28-33	26-29	26-29	29-30	136-145	6
36-38	34-36	30-31	30-31	31-32	146-155	7
39-41	37-39	32-33	32-33	33-34	156-165	8
42-44	40-42	34-35	34-35	35-36	166-175	9
45-47	43-45	36-37	36-37	37-38	176-185	10

Таблиця 5 – Показники середніх значень та стандартних відхилень

Шкали	Середнє	Стандартне відхилення
Громадянська свідомість	32,19	7,24
Законосвідомість	30,78	6,14
Рефлексія наслідків своїх дій	27,01	4,64
Моральна свідомість	27,22	4,83
Альтруїзм	28,02	4,54
Загальний показник	145,23	19,19

Результати заповнення опитувальника кожним респондентом рахуються за ключем до методики, переводяться у стандартну систему одиниць та можуть бути наочно представлені.

Підсумовуючи опис етапів з розробки методики, зробимо наступні

ВИСНОВКИ:

1. Вперше представлено класифікацію методів дослідження соціальної відповідальності: об’єктивних та проєктивних.

2. Розраховано показники надійності методики: отримані дані свідчать про нормальний розподіл всіх шкал; індикатор внутрішньої узгодженості (альфа Кронбаха) вище 0,7 (загальний показник соціальної відповідальності дорівнює 0,92); в усіх шкалах індекс дискримінативності складає вище 0,2, що свідчить про правильність поділу респондентів; значення середньої інтеркореляції пунктів вказують на позитивні зв'язки.

3. За допомогою методу експертного оцінювання особистості та показників успішності студентів проведено критеріальну валідність методики. Конструктивну валідність перевірено за такими психологічними конструктами, як інтернальний локус контролю (за методикою Дж. Роттера), фактор G-Нормативність поведінки та фактор Q3-Високий самоконтроль (за 16-факторним опитувальником Р. Кеттелла), а також факторами свідомість та доброзичливість (за тестом «Велика п'ятірка»).

4. Отже, тест-опитувальник призначено для дослідницьких цілей, а також для індивідуальної та групової діагностики. Рівень соціальної відповідальності можна підвищувати шляхом тренінгових занять та психокорекційного впливу на особистість. Крім того, шкалу соціальної відповідальності доцільно використовувати для оцінки ефективності методів психологічної корекції.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробці прикладних аспектів феномену соціальної відповідальності. Пропоновані напрями дослідження такі: а) створити психодіагностичний інструментарій для виміру соціальної відповідальності українських організацій, здійснити його психометричну перевірку; б) продовжити роботу з адаптації існуючих методик дослідження соціальної відповідальності закордонних авторів; в) визначити психологічні кроскультурні особливості прояву соціальної відповідальності представників та організацій інших країн.

Список використаної літератури

1. Бурлачук, Л. Ф. Адаптация опросника для пяти факторов личности / Л. Ф. Бурлачук, Д. К. Королев // Вопросы психологии. – 2001. – № 1. – С. 126–134.
2. Дементий, Л. И. Ответственность личности как свойство субъекта жизнедеятельности : дис. д-ра психол. наук : 19.00.01 / Дементий Л. И. – М., 2005. – 357 с.
3. Доповідь «Співробітництво з метою підвищення конкурентоспроможності в Україні» / Америкаська Торгівельна Палата в Україні (АСС), – 2010. – 81с. – Режим доступу: <http://www.inau.org.ua/15.2729.0.0.1.0.phtml>.
4. Ковальчук, О. С. Розробка опитувальника для виміру соціальної відповідальності інженера / О. С. Ковальчук, Ю. В. Проскура // Актуальні проблеми психології. – Т. 1 : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія : зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. : С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К. : Вид-во «А.С.К.», 2010. – Ч. 25/26. – С. 282–288.
5. Ковальчук, О. С. Психологічні умови в технічних університетах формування соціальної відповідальності майбутніх інженерів : автореф. канд. психол. наук : 19.00.10 / О. С. Ковальчук. – К., 2012. – 21 с.
6. Ковальчук, О. С. Співвідношення локус контролю та соціальної відповідальності особистості / О. С. Ковальчук // Вісник Національного технічного ун-ту України «Київський політехнічний інститут». Серія: Філософія, психологія, педагогіка. – 2014. – № 3. – С. 109–115. – Режим доступу: <http://www.novyn.kpi.ua/2014-3/Kovalchuk.pdf>
7. Ковальчук, О. С. Співвідношення соціальної відповідальності з особистісними характеристиками / О.С. Ковальчук // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 35, Том VIII (59): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2015. – С. 126–135.
8. Ковальчук, О. С. Операціоналізація феномену соціальної відповідальності та концепція уявлень про роботу // Науковий журнал «Організаційна психологія. Економічна психологія» / за ред. Максименка С.Д., Карамушки Л.М. – К.: «ЛОГОС». – №.3, 2015. – С. 52-58.
9. Кочарян, И. А. Опросник диагностики личностного симптомокомплекса ответственности (ОДЛСО) и оценка его психометрических характеристик / И. А. Кочарян // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : психологія. – Х. : Вид-во ХНУ, 2008. - № 807. - Вип. 40. – С. 179–186.
10. Муздыбаев, К. Психология ответственности / Муздыбаев К. [Изд. 2, доп.] – М. : ЛИБРОКОМ, 2010. – 248 с.
11. Осташева, М. А. Диагностика ответственности подростков // Психологические средства выявления особенностей личностного развития подростков и юношества. Сб. науч. трудов. – М., 1990. – С. 61–69.
12. Психологические тесты : в 2 т. Т. 1 назва / под ред. А. А. Карелина – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 321 с.
13. Райгородский, Д. Я. Практическая психодиагностика. Методы и тесты / Д. Я. Райгородский. – Самара : БАХРАМ, 1998. – 672 с.

14. Савчин, М. В. Психологія відповідальної поведінки: [монографія] / М. В. Савчин. – Івано-Франк. : Місто НВ, 2008. – 280 с.
15. Сахарова, В. Г. Ответственность как личностный фактор и возможности ее диагностики : дис. канд. психол. наук : 19.00.01 / Сахарова В. Г. – М., 2003. – 160 с.
16. Слободской, А. Л. О социально-психологическом аспекте ответственности в деятельности специалиста : автореф. канд. дис. Л., 1976. – 15 с.
17. Augustinienė, A., Kovalchuk, O. (2012) Developing a Psychodiagnostic Tool for Measuring Social Responsibility / LYČIŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮTVIRTINIMO VISUOMENĖJE SOCIOKULTŪRINIAI ASPEKTAI. Mokslinių straipsnių rinkinys (Впровадження гендерних підходів до консолідації суспільства соціально-культурні аспекти: Збірник наукових статей). – Leidykla «Technologija», K. Donelaičio g. 73, 44029 Kaunas, 2012. – С. 45–54. ISBN 978-609-02-0487-0. – Access mode: https://issuu.com/disertacija/docs/mt_2012_socialiniu_mokslu_fakulteta
18. Berkowitz, L. The traditionally socially responsible personality / L. Berkowitz, K. Lutterman // Public Opinion Quarterly. – 1968. – P. 1969-1985.
19. Cattell, R. Personality factor structure of the combined Guilford and Cattell personality questionnaires / R. Cattell, B. Gibbons // Journal of Personality and Social Psychology. – Vol. 9 (1), May 1968. – P. 107-120.
20. Coolican, H. Research methods and statistics in Psychology / H. Coolican. – UK: Hodder Education, an Hachette UK company. – 2009. – 703 p.
21. Godos-Díez, J-L., Fernández-Gago R. & Martínez-Campillo A. (2011), “How Important Are CEOs to CSR Practices? An Analysis of the Mediating Effect of the Perceived Role of Ethics and Social Responsibility”, Journal of Business Ethics, Vol. 98 Issue 4, pp. 531–548.
22. Goldberg, L. The big-five factor structure as an integrative framework: an analysis of Clarke’s AVA model / L. Goldberg, D. Sweeney, P. Merenda, J. Hughes // Journal of personality assessment. – Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 1996. – Vol. 66 (3). – P. 441 – 471.
23. Gough, H. A personality scale for social responsibility / Gough H., McClosky P., Meehl P. // Journal of Abnormal and Social Psychology. – 1957. – №. 55. – P. 322-326.
24. ISO-26000:10 – Guidance on Social Responsibility. – Access mode: <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>
25. Kovalchuk, O. Model of Engineer’s Social Responsibility / O. Kovalchuk // 5th International Conference on Interdisciplinary Social Sciences Humanities (London, UK, 2–5 August 2010). University of Cambridge, Cambridge, UK. – Access mode: <http://2010.thesocialsciences.com/sessions/index.html>.
26. Kovalchuk, O. Monochronic-Polychronic attitudes toward time in Ukrainian, American and French cultures / O. Kovalchuk // International Journal of Psychology. – 2008. – Volume 43. Issue 3/4. – p. 681.
27. Kovalchuk, O. (2015) Psychodiagnostic Tool Development for Measurement of Social Responsibility in Ukrainian Organizations / International scientific conference «Economics and Management, ICEM» Kaunas University of Technology, School of Economics and Management, Lithuania. The conference proceedings – Procedia – Social Behavioural Sciences. – May 2015. – Access mode: <http://158.129.0.26/index.php/icem/article/view/1646>.
28. Kovalchuk, O., Benson D. (2015) Social Responsibility Scale (SRS-37): A psychodiagnostic measurement tool tested for reliability, validity, and its standardization /

The 13th European Conference on Psychological Assessment, (Zurich, Switzerland), July 22-25, 2105. – Book of Abstracts. – P. 78. – Access mode: <http://www.ecpa13.com/program-dates/preliminary-timetable.html>

29. Rotter, J. B. Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement / J. B. Rotter // Psychological Monographs. – 1966. Vol. 80. – P. 128.

30. Salkovskis, P. M. Frontiers of Cognitive Therapy / P. M. Salkovskis. – The Guilford Press: N.Y., 2000. – 182 p.

Рецензент – кандидат психологічних наук Кутовий К. П.

Стаття надійшла до редакції 4.04.2016

Ковальчук Е. С. Проверка надежности, валидности и стандартизация методики «Шкала измерения социальной ответственности личности (SRS-37)»

Статья посвящена разработке психодиагностического инструментария для измерения социальной ответственности личности. Впервые представлена классификация методов исследования социальной ответственности: объективных и проективных. Сделано проверку надежности, валидности (критериальной и конструктивной) разработанной шкалы.

Ключевые слова: *социальная ответственность, классификация методов исследования социальной ответственности, психодиагностический инструментарий, надежность, критериальная валидность, конструктивная валидность, стандартизация.*

Kovalchuk O. S. Psychodiagnostic tool «Social Responsibility Scale (SRS-37)» tested for reliability, validity and its standardization

The article is devoted to the psychodiagnostic tool development for measurement social responsibility of personality. For the first time the classification of social responsibility research tools, i.e. objective and projective is presented. The operationalization of social responsibility phenomenon includes the following components: civil consciousness, law consciousness, awareness of the results of one's actions, moral consciousness, and altruism. The developed psychodiagnostic scale is tested for reliability and validity (criteria and construct). Reliability showed that all scales have normal distribution, Cronbach's alpha is over 0,7 (general indicator is 0,92), the Discrimination Index (D) of all scales is more than 0,2, Average Inter-item Correlation showed positive correlations. The method criteria validity was fulfilled with the help of expert evaluation and the indicators of students' academic excellence. The construct validity was tested by the following psychological construct, i.e. internal Locus of control (by J. Rotter test), factor G - normative behavior and factor Q3 - high level of self control (by 16-factor R. Cattell personality questionnaire) and factors of Consciousness and Agreeableness (by "Big Five" test). The standardization of "Social Responsibility Scale (SRS-37)" was made. This questionnaire is assigned for research purposes, as well as for individual and group diagnostic.

Keywords: *social responsibility, classification of methods for social responsibility research, psychodiagnostic tool, reliability, criteria validity, construct validity, standardization.*